

**UCHWAŁA NR XXV/13/2021
RADY POWIATU W KOŃSKICH**

z dnia 30 marca 2021 r.

**w sprawie uchwalenia „Programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim
na lata 2021-2023”**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) Rada Powiatu uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się „Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim na lata 2021-2023” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodniczący Rady Powiatu

Zbigniew Kowalczyk

Załącznik do uchwały nr XXV/13/2021
Rady Powiatu w Końskich
z dnia 30 marca 2021 r.

POWIAT KONECKI

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KONECKIM NA LATA 2021-2023

Końskie, 2021

PCPR Końskie
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

„Dziecko jest najpiękniejszym darem dla rodziny, dla narodu.”

Jan Paweł II

WSTĘP	4
I. PODSTAWOWE ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z RODZINĄ I SYSTEMEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	6
1.1 Podstawowe pojęcia	6
1.2 Rodziny dysfunkcyjne.....	7
1.3 Rodzinna piecza zastępcza	8
1.4. Instytucjonalna piecza zastępcza	9
II. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU KONECKIEGO.....	10
2.1. Organizacja pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim	12
2.2. Świadczenia przysługujące rodzinom zastępczym	16
2.3. Działalność PCPR w Końskich z zakresu rodzicielstwa zastępczego na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	17
2.4 Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Powiatu Koneckiego.....	18
2.5. Osoby usamodzielniane.....	22
III. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH W POWIECIE KONECKIM.....	26
IV. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZADAŃ DO ZREALIZOWANIA W LATACH 2021- 2023	29
V. ANALIZA SWOT.....	29
VI. OPIS PROGRAMU	32
6.1. Założenia Programu	32
6.2. Podstawa prawna Programu	32
6.3. Cele Programu	32
6.4. Koordynator Programu	33
6.5. Finansowanie Programu	33
VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH	33
VIII. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	34
8.1. Spis tabel i wykresów	34
IX. ZAKOŃCZENIE.....	35

WSTĘP

W preambule do ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821 ze zm.), zwanej dalej ustawą, czytamy:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Rodzina jest pierwszym naturalnym środowiskiem każdego dziecka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorcem jego postępowania. Prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Gwarantuje je Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, jak również ratyfikowana przez Polskę „Konwencja o Prawach Dziecka”.

Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka.

Zgodnie z obowiązującym prawem w sytuacji, kiedy dobro dziecka jest zagrożone, tj. gdy dziecko jest całkowicie lub częściowo pozbawione opieki rodzicielskiej, powiat ma za zadanie zapewnić mu opiekę i wychowanie w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków naturalnych, biorąc pod uwagę dobro dziecka i jego potrzeby.

Obowiązek opracowania 3-letniego Programu rozwoju pieczy zastępczej wynika z zapisów zawartych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej, a także omawia tematykę usamodzielnienia wychowanków uwzględniając kierunki działań wskazanych w powyższej ustawie oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Koneckim.

Istotną część programu stanowi określenie działań, poprzez które zostaną osiągnięte cele, w tym między innymi rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, specjalistyczne wsparcie dla rodzin zastępczych i ich podopiecznych, dostosowywanie usług świadczonych

w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych do faktycznych potrzeb oraz wsparcie usamodzielnianych wychowanków.

W związku z upływem okresu obowiązywania dotychczasowego Programu, należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, a także przyznawanie świadczeń przewidzianych ustawą. Określenie potrzeb w zakresie pieczy zastępczej pozwoliło na wytyczenie kierunków działań w poszczególnych latach z uwzględnieniem środków finansowych koniecznych do ich realizacji.

3 -letni Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Koneckiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami naturalnymi.

I. PODSTAWOWE ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z RODZINĄ I SYSTEMEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

1.1 Podstawowe pojęcia

Rodzina

Rodzina jest pierwszym naturalnym i najważniejszym środowiskiem, w którym dziecko rozwija się i zaspakaja własne potrzeby. Jest ona naturalnym i niezastąpionym elementem struktury społecznej, nazywanym podstawową komórką społeczną.

Dziecko uczestniczące w naturalnych sytuacjach życia rodzinnego, bezpośrednich interakcjach między członkami rodziny, przyswaja elementarną wiedzę o świecie, wartościach, normach moralno – społecznych, kulturze domu rodzinnego. Poznaje sposoby zaspokajania wielu potrzeb i rozwijania własnych zainteresowań.

Funkcje rodziny

W literaturze przedmiotu znaleźć można wiele klasyfikacji podziałów funkcji rodziny. Na potrzeby niniejszego programu wykorzystano klasyfikację Z. Tyszki, który wyróżnił następujące funkcje rodziny:

1. **Materialno – ekonomiczna** – funkcja dotycząca zaspokajania materialnych potrzeb członków rodziny.
2. **Opiekuńczo – zabezpieczająca** – polegająca na materialnym i fizycznym zabezpieczeniu członków rodziny w niezbędne do życia środki.
3. **Prokreacyjna** – dotyczy zaspokajania emocjonalno – rodzicielskich potrzeb współmałżonków i reprodukcyjnych potrzeb społeczeństwa.
4. **Seksualna** – jest społecznie powszechnie akceptowaną formą współżycia płciowego.
5. **Legalizacyjno – kontrolna** – przejawia się w legalizacji niektórych typów zachowań i w sprawowaniu wzajemnej kontroli członków rodziny.
6. **Socjalizacyjna** – funkcja polegająca na przygotowaniu dzieci do samodzielnego pełnienia podstawowych ról społecznych.
7. **Kulturalna** - polega na zapoznawaniu młodego pokolenia z kulturą danego społeczeństwa, wpajaniu odpowiednich norm i systemów wartości, przekazywaniu dziedzictwa kulturowego.

8. **Emocjonalno – ekspresyjna** – polega na zaspokajaniu potrzeb emocjonalnych i potrzeb wyrażania swojej osobowości.

1.2 Rodziny dysfunkcyjne

Rodziny, które pomyślnie rozwiązują własne problemy i prawidłowo realizują przypisane im funkcje – to **rodziny funkcjonalne**. Rodziny, które nie potrafią wypełniać swoich funkcji wystarczająco dobrze określa się mianem **rodzin dysfunkcyjnych**. W rodzinach dysfunkcyjnych rodzice nie reagują właściwie na pięć wrodzonych cech dziecka: drogocенność, bezbronność, niedoskonłość, zależność i niedojrzałość. Zamiast dziecko wspierać i ochraniać, ignorują je, albo atakują za to, że jest właśnie takie. Podkreślają tym samym jego mniejszą wartość, niż innych członków rodziny. Rodzice nie uczą dzieci poprawnych zachowań, często też sami nie potrafią uznać swojej niedoskonłości.

Życie dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej jest dla niego wielką krzywdą, gdyż rodzice na ogół nie zaspakajają jego potrzeb, a sposób traktowania dziecka przez rodziców jest źródłem jego cierpień i często prowadzi do negatywnych skutków emocjonalnych, zaniżonych osiągnięć edukacyjnych, aspiracji, kariery zawodowej i osobistej.

Synonimem **rodziny dysfunkcyjnej** jest **rodzina problemowa**, niewydolna wychowawczo. Dysfunkcyjność rodziny zdaniem J. Izdebskiej „*można rozpatrywać w aspekcie trudności w wypełnianiu jej funkcji na rzecz społeczeństwa oraz na rzecz członków rodziny. Rodzina dysfunkcyjna nie wywiązuje się w pełni z obowiązków wobec własnych dzieci, zaniedbuje realizację funkcji lub stwarza zagrożenie występowania tego stanu*”.

Dezintegracja w sferze więzi emocjonalnej może być wskaźnikiem charakteryzującym rodziny dysfunkcyjne. W przypadku całkowitej dysfunkcji, rodzina nie jest w stanie kompletnie realizować podstawowych zadań i w takiej sytuacji muszą ją zastąpić inne osoby bądź instytucje.¹

Pieczą zastępczą jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem, sprawowanej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców.

Opieka na dzieckiem może być zapewniona poprzez umieszczenie dziecka w:

¹Por. Beata Krzasińska – Żach „Pedagogika rodziny. Przewodnik do ćwiczeń” Wyd. TRANS HUMANA Białystok 2007.str. 47-49.

- 1) rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej i zawodowej, w tym zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej specjalistycznej,
- 2) rodzinnym domu dziecka ,
- 3) pieczy zastępczej o charakterze instytucjonalnym.

W pieczy zastępczej dziecko może przebywać do momentu osiągnięcia pełnoletności, a przypadku kontynuowania nauki, nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia.

1.3 Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.

- **Rodzina zastępcza spokrewniona:** to rodzina, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim będąca krewnymi/wstępnyymi lub rodzeństwem dziecka,
- **Rodzina zastępcza niezawodowa** – tworzona jest przez osoby niebędące krewnymi wstępnyymi lub rodzeństwem dziecka, nie pobierające wynagrodzenia z tego tytułu,
- **Rodzina zastępcza zawodowa** to rodzina niebędąca krewnymi dziecka, z którą została zawarta umowa o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

W ramach rodzin zawodowych wyróżniamy:

- ✓ **Rodzinę zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego**, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej. Pogotowia przyjmują dzieci zarówno na podstawie orzeczenia sądu, jak i po doprowadzeniu przez Policję lub Straż Graniczną, lub po interwencyjnym odebraniu dziecka przez pracownika socjalnego w trybie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- ✓ **Rodzinę zawodową specjalistyczną**, w której umieszcza się dziecko w szczególności legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i dzieci umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi.

- ✓ **Rodzinny dom dziecka:** tworzą je małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinnym domu dziecka może przebywać w tym samym czasie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Rodzinne domy dziecka powstają poprzez podpisanie umowy z właściwym Starostą. Za pełnienie powyższych funkcji prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie.

1.4. Instytucjonalna piecza zastępcza

Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje w sytuacji, gdy brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych powodów jest zasadne.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych,
- interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, realizują plan pomocy dziecku, umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że Sąd postanowi inaczej, a także podejmują działania, których celem jest powrót dziecka do rodziny, zapewniają dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka, obejmują je działaniami terapeutycznymi oraz zapewniają korzystanie ze świadczeń zdrowotnych.

Wyróżnia się następujące typy placówek opiekuńczo – wychowawczych:

- socjalizacyjne,
- interwencyjne,
- specjalistyczno – terapeutyczne,
- rodzinne.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego zapewnia opiekę i wychowanie dla nie więcej niż 14 dzieci powyżej 10 roku życia.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu interwencyjnego, zapewnia doraźną opiekę dla nie więcej niż 14 dzieci powyżej 10 roku życia. Pobyt w takiej placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące lub może zostać przedłużony do zakończenia postępowania sądowego.

Regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne, zapewniają dzieciom specjalistyczną opiekę medyczną i rehabilitację. W regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych umieszczane są dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia, wymagający stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji, nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej. W interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych umieszczane są dzieci wymagające specjalistycznej opieki, które w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Ich pobyt w ośrodku nie może trwać dłużej niż do ukończenia pierwszego roku życia.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego, w której maksymalnie może przebywać do 8 dzieci w różnym wieku. Umożliwiają one wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

II. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU KONECKIEGO

Pieczą zastępczą sprawowana jest w przypadku niemożności zapewnienia dziecku prawidłowej opieki i wychowania przez rodziców naturalnych. Ma charakter czasowy, co oznacza że dziecko przebywa w pieczy zastępczej do czasu ustania przyczyn uniemożliwiających sprawowanie rodzicom naturalnym prawidłowej opieki i wychowania dziecka lub gdy jest to niemożliwe do czasu adopcji. W przypadku braku możliwości przysposobienia lub powrotu do rodziny naturalnej dziecko może nadal pozostawać w rodzinnej pieczy zastępczej.

Umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej może nastąpić głównie na skutek postanowienia sądu. Jednak może zdarzyć się tak, że postanowienie sądu niejako potwierdza dokonane już przeniesienie dziecka do rodziny zastępczej. Najczęściej dzieje się tak w przypadkach, kiedy dziecko – z uwagi na zagrożenie jego życia lub zdrowia – musi być jak najszybciej umieszczone w bezpiecznym miejscu.

Taki tryb interwencyjny umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną przewiduje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Na terenie Powiatu Koneckiego funkcjonują rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Koneckiego w latach 2018-2020 r.

Rok	Typ rodzin zastępczych		
	spokrewnione	niezawodowe	Zawodowe (w tym pogotowie rodzinne)
2018	47	18	5 (1)
2019	50	19	2
2020	42	18	2

Jak wynika z danych zawartych w Tabeli nr 1 liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Koneckiego nie ulega znacznemu zmniejszeniu. Należy podkreślić jednak, iż w przypadku rodzin zawodowych, odnotowuje się duży spadek. W roku 2018 na terenie powiatu funkcjonowało 5 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Natomiast od roku 2019 funkcjonują zaledwie 2 zawodowe rodziny zastępcze i ani jedna rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego.

Tabela nr 2. Liczba wychowanków rodzin zastępczych na terenie Powiatu Koneckiego w latach 2018-2020.

Rok	Liczba wychowanków rodzin zastępczych		
	spokrewnione	niezawodowe	Zawodowe (w tym pogotowie rodzinne)
2018	74	25	16 (3)
2019	74	29	7
2020	59	25	6

Dane zawarte w Tabeli nr 2 wskazują na znaczny spadek liczby wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych, a także zawodowych. Spowodowane jest to mniejszą ilością ww. rodzin zastępczych na terenie Powiatu Koneckiego.

2.1. Organizacja pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym, jednym z naczelných zadań realizowanych przez powiat jest organizacja pieczy zastępczej. Na terenie Powiatu Koneckiego, zgodnie z Zarządzeniem Starosty Koneckiego nr 41/2011 z dnia 10.11.2011r., Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej zostało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich.

Misją Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich jest wspieranie rodziny i osób w sytuacjach kryzysowych, pomoc rodzinom dysfunkcyjnym oraz osobom, których funkcjonowanie dotknięte jest niepełnosprawnością, podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do najważniejszych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, należy w szczególności:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2. kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4. zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
5. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych

- szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
6. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
 7. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
 8. organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
 9. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
 10. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
 11. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
 12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
 13. prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
 14. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 (*warunki powierzenia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka*) dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
 15. zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
 16. zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;

17. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
18. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
19. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Zgodnie z wymogami ww. ustawy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej prowadzi stały nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub prowadzących rodzinny dom dziecka, a także organizuje szkolenia programem PRIDE – Rodzinna Piecza Zastępcza dla ww. osób.

W 2018 roku zostało przeszkolonych 6 osób (1 para małżeńska i 4 osoby samotne). Wszyscy uczestnicy ukończyli szkolenie i uzyskali świadectwa.

W roku 2019 z powodu braku osób zainteresowanych nie odbyło się szkolenie programem PRIDE dla kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe.

Z kolei w roku 2020 przeszkolonych zostało 7 osób, w tym 2 pary małżeńskie. Wszyscy uczestnicy ukończyli szkolenie i uzyskali świadectwa.

W Zespole Rodzinnej Pieczy Zastępczej pracują koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, których zadaniem jest wspieranie rodzin zastępczych w przezwyciężaniu różnych trudności, w obliczu których stają rodzice zastępczy.

W myśl art. 77 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator jest wyznaczany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
2. przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,
3. pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
4. zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej oraz rehabilitacyjnej,
5. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
6. udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
7. przedstawienie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej pozostaje w stałym kontakcie osobistym, telefonicznym lub mailowym z rodziną zastępczą (spotkania odbywają się nie rzadziej niż raz w miesiącu). Na podstawie dokonanej przez siebie diagnozy oraz zgłoszonych przez rodzinę zastępczą potrzeb obejmuje ją wsparciem i udziela pomocy. Koordynator pozostaje również w stałym kontakcie z Sądem, instytucjami oświatowymi, placówkami medycznymi i innymi podmiotami współpracującymi z rodziną zastępczą. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej może mieć pod opieką łącznie nie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

W latach 2018-2020 z rodzinami zastępczymi współpracowało 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich – Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej rodzinom zastępczym przeżywającym trudności umożliwia bezpłatne poradnictwo specjalistyczne. Poniższa tabela obrazuje dane dot. poradnictwa świadczonego na rzecz rodzin zastępczych.

Tabela nr 3. **Poradnictwo specjalistyczne udzielane rodzinom zastępczym w latach : 2018-2020.**

Rodzaj poradnictwa	Liczba udzielonych porad w poszczególnych latach		
	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Prawne	22	10	8
Psychologiczne	58	70	39
Pedagogiczne	50	45	45
Z zakresu uzależnień	6	0	1
Ogółem	136	125	93

Jak wynika z Tabeli nr 3 najczęściej rodziny zastępcze korzystają z poradnictwa psychologicznego oraz pedagogicznego. Trzecią formą wsparcia specjalistycznego wybieraną przez rodziny zastępcze jest poradnictwo prawne. W ograniczonym stopniu rodzice zastępczy decydują się na poradnictwo z zakresu uzależnień.

2.2. Świadczenia przysługujące rodzinom zastępczym

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich, oprócz wsparcia merytorycznego udziela rodzinom zastępczym również wsparcia finansowego. Zgodnie z ustawą osobie pełniącej funkcję rodziny zastępczej na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania oraz dodatek wychowawczy 500 plus (na każde dziecko do 18 roku życia). Ponadto rodzina zastępcza może starać się o dodatkowe świadczenia, takie jak: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo) oraz świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo

lub okresowo. W Tabeli nr 4 przedstawione zostało zestawienie wydatków związanych z funkcjonowaniem rodzin zastępczych w latach 2018 – 2020.

Tabela nr 4. **Wydatki na rodziny zastępcze w latach 2018-2020.**

Lp.	Rodzaj rodzin zastępczych	Wydatki 2018r. (w zł.)	Wydatki 2019r. (w zł.)	Wydatki 2020r. (w zł.)
1.	rodziny zastępcze spokrewnione	581.304,66	569.542,38	525.413,87
2.	rodziny zastępcze niezawodowe	296.168,21	301.541,44	325.323,05
3.	Rodziny zastępcze zawodowe, w tym:	96.249,88	76.244,60	80.455,43
	- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	12.689,04	0,00	0,00
	- pomocowe	350,66	3122,04	0,00

Według danych zawartych w powyższej tabeli można stwierdzić, że w roku 2020 odnotowuje się niewielki spadek wydatków na rodziny zastępcze, co jest spowodowane malejącą liczbą rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Koneckiego.

2.3. Działalność PCPR w Końskich z zakresu rodzicielstwa zastępczego na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

Pieczą zastępczą nad dzieckiem powinna trwać do czasu stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej czy też placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje właściwy sąd o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny naturalnej. W przypadku nie stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka, organizator rodzinnej pieczy zastępczej musi złożyć do właściwego sądu wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do wniosku organizator rodzinnej pieczy zastępczej załącza w szczególności opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 5. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, które powróciły do rodzin naturalnych w latach 2018-2020.

ROK	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, które powróciły do rodziców naturalnych			Ogółem
	rodzina spokrewniona	rodzina niezawodowa	rodzina zawodowa	
2018	6	0	0	6
2019	3	0	0	3
2020	3	1	0	4

Z analizy Tabeli nr 5 wynika, że do rodzin naturalnych powracają głównie dzieci przebywające w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

Tabela nr 6. Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, zgłoszonych do Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach w latach 2018-2020.

Rok	Liczba dzieci zgłoszonych do Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach	Liczba dzieci przysposobionych
2018	15	4
2019	2	2
2020	5	1

Z Tabeli nr 6 wynika, że maleje liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, które są zgłaszane do Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach. Najwięcej zgłoszeń dokonano w 2018 roku.

2.4 Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Powiatu Koneckiego

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może zostać umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Dziecko może przebywać w placówce opiekuńczo-wychowawczej, zapewniającej całodobową opiekę do uzyskania pełnoletności, a po uzyskaniu pełnoletności na dotychczasowych zasadach, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęło naukę przed osiągnięciem pełnoletności.

Skierowanie dziecka do Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej może być wydane na podstawie orzeczenia sądu albo wniosku rodziców lub opiekunów prawnych o umieszczenie dziecka w placówce.

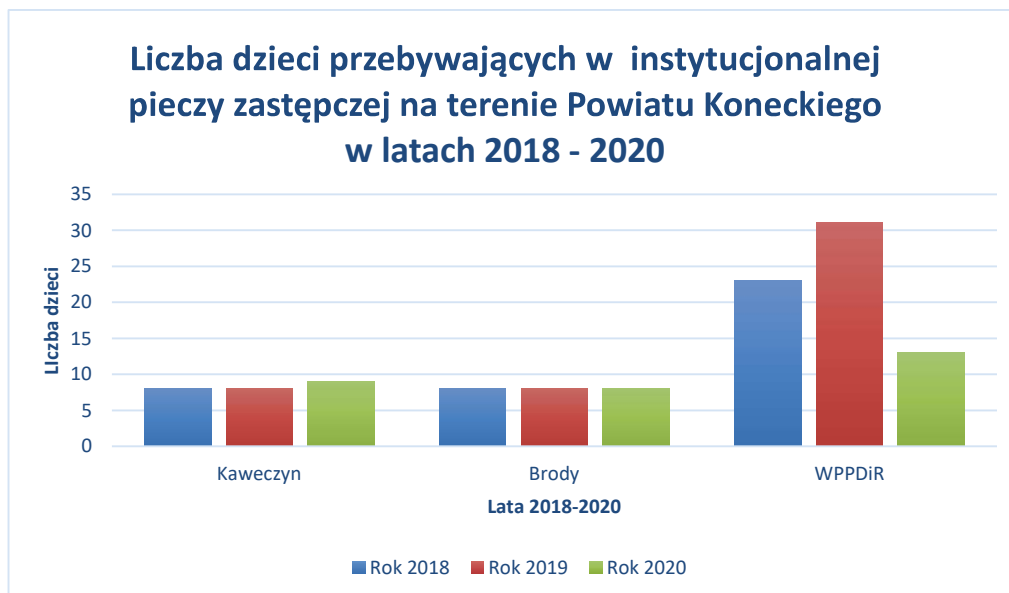
Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy – do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Do placówki opiekuńczo – wychowawczej dziecko kieruje powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, posiadający miejsce w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Na terenie Powiatu Koneckiego funkcjonują trzy całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze:

1. **Wielofunkcyjna Placówka Pomocy Dziecku i Rodzinie w Stąporkowie** działająca na podstawie Uchwały Rady Powiatu z dnia 28.06.2006 r. Placówka sprawuje całodobową opiekę nad dziećmi pozbawionymi częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej. Placówka posiada 14 miejsc, w tym 3 interwencyjne.
2. **Placówka Rodzinna w Brodach** – działająca na podstawie decyzji Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 30 stycznia 2013 r., zgodnie z którą sprawuje opiekę nad 8 dziećmi pozbawionymi częściowo lub całkowicie opieki rodziców naturalnych.
3. **Placówka Rodzinna w Kawęczynie** – działająca na podstawie decyzji Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 30 stycznia 2013 r. Placówka sprawuje opiekę nad 8 dziećmi częściowo lub całkowicie pozbawionymi opieki rodzicielskiej.

W przypadku braku miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Koneckiego dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej umieszczane są na mocy postanowień sądu w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów.

Wykres nr 1. Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Koneckiego w latach 2018-2020.

Analizując dane z wykresu nr 1 można stwierdzić iż liczba dzieci przebywających w Placówkach Rodzinnych w Kawęczynie i Brodach utrzymuje się na podobnym poziomie. Największe wahania dotyczą liczby dzieci przebywających w Wielofunkcyjnej Placówce Pomocy Dziecku i Rodzinie w Stąporkowie. Największy wzrost liczby dzieci odnotowano w 2019 roku.

Tabela nr 7. Przyczyny opuszczania placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018-2020.

Rok	2018	2019	2020	RAZEM
Powrót wychowanków do rodziny naturalnej	1	2	1	4
Usamodzielnienie wychowanków	4	5	5	14
Umieszczenie wychowanka w rodzinnej pieczy zastępczej	0	1	1	2
Przysposobienie	0	3	0	3
RAZEM	5	11	7	23

Wśród przyczyn opuszczania placówek opiekuńczo – wychowawczych wskazanych w Tabeli nr 7, jako główną upatruje się rozpoczęcie procesu usamodzielnienia przez wychowanków. Kolejnym najczęstszym powodem opuszczania przez wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej jest powrót do rodziny naturalnej.

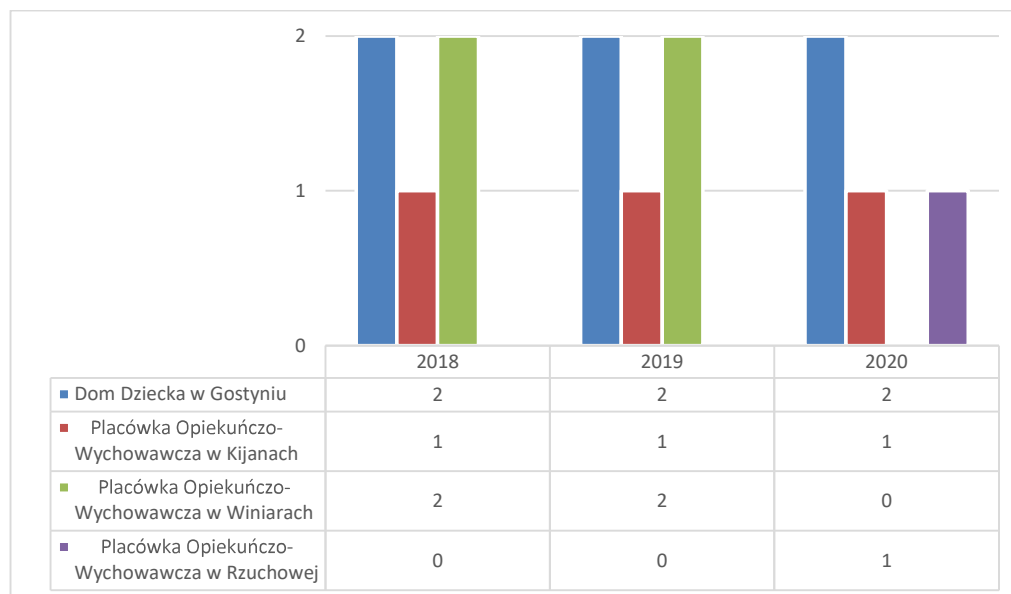
Tabela nr 8. Przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Lp.	Wyszczególnienie powodów	Rok 2018 (stan na 31.12.2018)	Rok 2019 (stan na 31.12.2019)	Rok 2020 (stan na 31.12.2020)
1.	sieroctwo	1	1	0
2.	pólsieroctwo	0	0	0
3.	Uzależnienia rodziców	29	26	25
4.	Przemoc w rodzinie	0	0	0
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	0	1	0
6.	Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	1	1	1
7.	Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	0	0	0
8.	Ubóstwo	0	0	0
9.	Bezrobocie	0	0	0
10.	Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0
11.	Pobyt za granicą rodzica	0	0	0
12.	inne	5	1	3
Ogółem		36	30	29

Z informacji zawartych w Tabeli nr 8 wynika, że co roku najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych są uzależnienia rodziców naturalnych, rzadziej niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców czy także sieroctwo.

Natomiast takie przyczyny, jak: ubóstwo, bezrobocie czy nieodpowiednie warunki mieszkaniowe, nie są powodem kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wykres nr 2. Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Koneckiego przebywających na terenie innych Powiatów w latach 2018-2020.

Jak wskazują dane w wykresie nr 2 na przestrzeni trzech ostatnich lat, najczęściej dzieci z Powiatu Koneckiego przebywa w Domu Dziecka w Gostyniu (2 dzieci). Należy również wskazać, że w latach 2018 i 2019, w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Winiarach przebywało 2 dzieci z terenu naszego Powiatu, które w 2019 roku opuściły tę placówkę.

Ponadto w roku 2020 jeden z wychowanków z terenu Powiatu Koneckiego, został umieszczony w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Rzuchowej.

2.5. Osoby usamodzielniane

Usamodzielnienie to długotrwały proces wychowawczy któremu podlegają dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Jego celem jest nauka wychowanków rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych samodzielnego dojrzałego życia i zintegrowanie ich ze środowiskiem lokalnym.

Przygotowanie wychowanka do radzenia sobie w dorosłym życiu winno być nadrzędnym zadaniem zarówno placówek opiekuńczo – wychowawczych, jak i rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. W związku z tym należy podejmować w odpowiednim czasie szereg działań mających przygotować młodego człowieka do realiów dorosłego życia. Dlatego też istotne jest rozpoznanie sytuacji rodzinnej, mieszkaniowej, społecznej i edukacyjnej wychowanka, jego mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń, a następnie ukierunkowanie jego zamierzeń oraz planów celem usamodzielnienia.

Proces usamodzielnienia powinien prowadzić osobę opuszczającą pieczę zastępczą do:

- zmotywowania do podjęcia samodzielnego życia,
- uniezależnienia od wpływu problemowej rodziny i dysfunkcyjnego środowiska,
- wyposażenia w umiejętność radzenia sobie z trudnościami i niepowodzeniami,
- wdrożenia w planowanie własnego życia.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że usamodzielnienie jest procesem rozłożonym w czasie, prowadzącym do uzyskania przez wychowanka samodzielności w sferze społecznej i ekonomicznej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej instytucjonalne i rodzinne formy pieczy zastępczej przyznaje się pomoc:

- na kontynuowanie nauki,
- na usamodzielnienie,
- na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- w uzyskaniu zatrudnienia,
- psychologiczną i prawną.

Wysokość pomocy dla osoby usamodzielnianej jest uzależniona od czasu przebywania w pieczy zastępczej. Wychowanek opuszczający rodzinę zastępczą spokrewnioną otrzymuje nie mniej niż 3 300 zł., jeśli w rodzinie przebywał co najmniej 3 lata.

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą zawodową, niezawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną, przysługuje:

- nie mniej niż 6 600 zł. – jeśli przebywała w pieczy powyżej 3 lat,
- nie mniej niż 3 300 zł. – jeśli przebywała w pieczy od 2 do 3 lat,
- nie mniej niż 1 650 zł. – jeśli przebywała w pieczy poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez rok.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w latach 2018-2020r.

Tabela nr 9. Liczba osób usamodzielnianych w latach 2018-2020.

Lp.	Miejsce pobytu osób przed usamodzielnieniem	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w roku 2018	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w roku 2019	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w roku 2020
1.	Rodziny zastępcze	50	49	37
2.	Placówki opiekuńczo - wychowawcze	12	13	15
3.	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	5	0	3
4.	Zakłady poprawcze	0	0	0
OGÓŁEM		67	62	55

Dane zawarte w Tabeli nr 9 wskazują, iż w przeciągu trzech ostatnich lat zmalała liczba osób usamodzielnianych, korzystających z pomocy PCPR w Końskich. Głównym powodem powyższego stanu jest tendencja spadkowa w zakresie liczby funkcjonujących rodzin zastępczych.

Tabela nr 10. Wydatki związane z rozpoczynaniem procesu usamodzielnienia przez wychowanków.

Lp.	Kategoria wychowanków	Wydatki 2018r. (w zł.)	Wydatki 2019r. (w zł.)	Wydatki 2020r. (w zł.)
1.	Opuszczający rodziny zastępcze	286 308,09	274 398,80	207 999,40
2.	Opuszczający instytucjonalną pieczę zastępczą	56 134,93	84 687,03	98 149,13
3	Opuszczający młodzieżowe ośrodki szkolno-wychowawcze	24 464,10	-	6.876,00
RAZEM		366 907,12	359 085,83zł.	319 371,03

Analiza danych zawartych w Tabeli nr 10 pozwala na stwierdzenie, iż we wskazanym okresie odnotowano zmniejszenie wydatków związanych z rozpoczynaniem procesu usamodzielnienia przez wychowanków. Powyższa tendencja związana jest bezpośrednio ze zmniejszeniem liczby osób usamodzielnianych.

III. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH W POWIECIE KONECKIM

Powiat Konecki położony jest w północno – zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 1140 km². Powiat podzielony jest administracyjnie na 8 gmin. Trzy z nich: Końskie, Stąporków oraz Radoszyce mają charakter miejsko-wiejski. Pozostałe, to gminy wiejskie: Fałków, Gowarczów, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka i Smyków.

Zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej.

Celem dokonania analizy zagrożeń rodzin naturalnych dokonano zestawienia danych pozyskanych min. z ośrodków pomocy społecznej, Sądu Rejonowego w Końskich.

Tabela nr 11. **Liczba rodzin z władzą rodzicielską ograniczoną poprzez nadzór kuratora sądowego**

Miasto/Gmina	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Końskie	18	14	16
Miasto i Gmina Stąporków	5	10	8
Miasto i Gmina Radoszyce	3	2	3
Gmina Fałków	1	1	2
Gmina Ruda Maleniecka	2	1	0
Gmina Gowarczów	2	0	1
Gmina Słupia Konecka	-	-	-
Gmina Smyków	1	1	3
Razem:	32	29	33

Z analizy Tabeli nr 11 zauważyć można, iż nie ma znaczącego przyrostu liczny rodzin z władzą rodzicielską ograniczoną poprzez nadzór kuratora. Najwięcej trudności z prawidłowym wykonywaniem władzy rodzicielskiej dostrzega się wśród rodzin

zamieszkujących teren Miasta i Gminy Końskie, który zajmuje w Powiecie Koneckim największą powierzchnię. Dokonując analizy powyższego zestawienia widoczny jest przyrost liczby rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską na terenie Miasta i Gminy Stąporków.

Tabela nr 12. **Liczba rodzin z nadzorem kuratora sądowego, wobec których toczy się postępowanie sądowe**

Miasto/Gmina	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Końskie	11	9	15
Miasto i Gmina Stąporków	3	7	6
Miasto i Gmina Radoszyce	2	2	3
Gmina Fałków	1	0	2
Gmina Ruda Maleniecka	0	1	0
Gmina Gowarczów	1	0	1
Gmina Słupia Konecka	-	-	-
Gmina Smyków	1	0	2
Razem:	19	19	29

Dokonując analizy danych zawartych w powyższej tabeli, widoczny jest znaczny przyrost rodzin, które pomimo zastosowania nadzoru kuratorskiego w dalszym ciągu w sposób wadliwy wykonują władzę rodzicielską, co powoduje utrzymanie toczących się postępowań sądowych. Wobec powyższego, brak skuteczności nadzoru kuratorskiego może skutkować koniecznością sięgania przez sąd rodzinny po inny sposób ograniczania władzy rodzicielskiej np. poprzez umieszczanie małoletnich w pieczy zastępczej.

Tabela nr 13. **Liczba rodzin objętych pomocą materialną w latach 2017 - 2019**

Miasto/Gmina	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Końskie	1321	1209	1107
Miasto i Gmina Stąporków	599	511	452
Miasto i Gmina Radoszyce	223	180	174
Gmina Fałków	199	174	176
Gmina Smyków	121	125	125
Gmina Ruda Maleniecka	166	154	146
Gmina Gowarczów	311	298	235
Gmina Słupia Konecka	209	218	224
Razem	3149	2869	2639

Z analizy Tabeli nr 13 wynika, że sytuacja rodzin naturalnych na terenie Powiatu Koneckiego ulega poprawie, o czym świadczy spadek liczby rodzin objętych przez ośrodki pomocy społecznej pomocą materialną.

Tabela nr 14. **Liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo –wychowawcze w latach 2017 – 2019.**

Miasto/Gmina	2017	2018	2019
Miasto i Gmina Końskie	49	45	53
Miasto i Gmina Stąporków	73	61	54
Miasto i Gmina Radoszyce	33	29	24
Gmina Fałków	6	4	4
Gmina Smyków	18	24	20
Gmina Ruda Maleniecka	5	5	8
Gmina Gowarczów	17	15	12
Gmina Słupia Konecka	16	22	17
Razem	217	205	192

Analiza danych z Tabeli nr 14 wskazuje, iż w ostatnich trzech latach maleje liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo – wychowawcze. Istnieją gminy, na terenie których można zaobserwować odmienną tendencję w odniesieniu do ogólnej liczby. Na terenie czterech gmin w Powiecie Koneckim dostrzega się wzrost liczby rodzin, w których pojawiają się trudności opiekuńczo – wychowawcze.

IV. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZADAŃ DO ZREALIZOWANIA W LATACH 2021- 2023

W celu rozwoju pieczy zastępczej należy:

- skoncentrować się na działaniach, które mogą wpłynąć na zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych, w tym rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzin zawodowych specjalistycznych, jak również placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- dążyć do utworzenia placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego na terenie powiatu koneckiego z pomocą władz powiatu,
- zadbać o organizację szkoleń i kursów przygotowawczych dla kandydatów na rodziny zastępcze, zgodnie z obowiązującą procedurą,
- rozwijać inne formy opieki nad dzieckiem (rodzinne domy dziecka, rodziny pomocowe);
- udostępniać rodzinom zastępczym dostęp do systemu pomocy specjalistycznej: pedagogicznej, psychologicznej oraz prawnej udzielanej rodzinom zastępczym oraz w miarę możliwości pomocy medycznej,
- wspierać rodziny zastępcze w kontaktach z rodzinami biologicznymi,
- stosować indywidualne podejście do rodzin zastępczych oraz intensyfikację pracy z rodziną, a także proponowanie elastycznych form wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb,
- dokonywać analizy skuteczności opiekunów usamodzielnienia, jako jeden z głównych czynników efektywności tego procesu.

V. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim, jak również szanse i zagrożenia,

które mogą wystąpić w obszarze działania. Istnieją zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim.

Mocne strony wspomagają budowę systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również osłabiają zagrożenia realizacji programu. Natomiast na słabe strony należy zwrócić szczególną uwagę, gdyż mogą one utrudniać lub nawet uniemożliwiać realizację celów zawartych w projekcie.

Mocne strony	Słabe strony
• zatrudnienie przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej specjalistów, takich jak: psycholog, pedagog, radca prawny, • funkcjonowanie dwóch placówek rodzinnych oraz jednej placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, które posiadają wymagane standardy w zakresie opieki, • systematyczne prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, • organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje rodzin zastępczych i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego, • zapewnienie zaplecza do prowadzenia szkoleń, • stałe podnoszenie kwalifikacji przez pracowników PCPR w Końskich, w tym koordynatorów rodzinnej	• brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków, • brak zaplecza mieszkań chronionych dla wychowanków opuszczającym rodziny zastępcze, • brak zawodowych rodzin zastępczych o charakterze specjalistycznym, • wyuczona bezradność rodziców biologicznych, • świadczenia socjalne stanowią w wielu przypadkach ekonomiczny bodziec walki o dziecko rodzin zastępczych spokrewnionych, • niska liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, które zostały umieszczone w rodzinach adopcyjnych (brak zgody dziecka i rodziny zastępczej spokrewnionej na przysposobienie, zbyt duży wiek dziecka), • zbyt mała liczba dzieci powracających do środowisk

pielczy zastępczej, - wsparcie usamodzielnionych wychowanków rodzinnej pielczy zastępczej, - umożliwienie kontaktu z rodziną biologiczną na terenie PCPR w Końskich, - promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez prowadzenie kampanii promujących na terenie powiatu koneckiego.	naturalnych, brak możliwości prowadzenia terapii rodzin.
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pielczy zastępczej, - pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rodzicielstwa zastępczego, - możliwość pozyskania środków finansowych z zewnętrznych źródeł: udział w programach Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, - pozyskiwanie środków z Funduszy Europejskich, - rozwój wsparcia wolontariuszy na rzecz dzieci i młodzieży przebywającej w pielczy, - utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej na terenie powiatu.	- niewystarczające środki finansowe na rozwój pielczy zastępczej, finansowanie fakultatywnych świadczeń, - wypalenie zawodowe rodziców zastępczych, - przewlekłość postępowań sądowych w zakresie uregulowania władzy rodzicielskiej, - brak możliwości wyegzekwowania świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci umieszczonych w pielczy, - duża liczba dzieci wymagających zapewnienia im pielczy zastępczej, - brak pozytywnych wzorców wychowania, - wzrost czynników prowadzących do uzależnień,

	• brak kandydatów na rodziny zastępcze oraz do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, • ryzyko pogłębiania się zjawiska uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
--	--

VI. OPIS PROGRAMU

6.1. Założenia Programu

„Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koneckim na lata 2021 – 2023”, realizowany będzie w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31.12.2023 r. Istotną część Programu stanowią zasady oraz określone kierunki działań, poprzez które zostaną osiągnięte cele, w tym m.in. rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, specjalistyczne wsparcie dla rodzin zastępczych i ich podopiecznych oraz wsparcie usamodzielnianych wychowanków.

6.2. Podstawa prawna Programu

Podstawę prawną opracowania i realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023”, stanowi art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.).

6.3. Cele Programu

Powiat Konecki sukcesywnie podejmuje działania zmierzające do przekształcania systemu pieczy zastępczej, zgodnie z założeniami ustawy. Podejmowane są działania mające na celu deinstytucjonalizację pieczy zastępczej poprzez rozwój rodzinnych form. Ponadto duży nacisk zostaje położony na wsparcie osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą. Udzielona w tym zakresie pomoc ma na celu optymalizację warunków

funkcjonowania w środowisku.

Cel główny

*Rozwój i wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz podejmowanie działań
zmierzających do utworzenia placówki opiekuńczo – wychowawczej*

Cele szczegółowe

1. Promocja i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Wsparcie rodzin zastępczych i ich wychowanków.
3. Utworzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej.
4. Podwyższanie poziomu kompetencji kadry systemu pieczy zastępczej.

6.4. Koordynator Programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich.

6.5. Finansowanie Programu

Zadania realizowane w ramach programu finansowane będą w szczególności z:

- budżetu Powiatu Koneckiego,
- budżetu Państwa,
- budżetów powiatowych (art. 191 ust. 4 ustawy-z tytułu zawartych porozumień),
- odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dziecka w pieczy,
- środków pozyskanych z zewnątrz w ramach projektów i konkursów.

VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH

Zgodnie z art. 54 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej”. W związku z powyższym planuje się w latach 2021-2023 powstanie 1 nowej rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego.

Tabela 15. Limit zawodowych rodzin zastępczych w Powiecie Koneckim na lata 2021-2023

Typ rodziny zastępczej	LATA		
	2021	2022	2023
zawodowe rodziny zastępcze	2	2	2
zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	1

VIII. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

W okresie obowiązywania Program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą będzie badanie i analizowanie jego realizacji. Monitoring programu odbywać się będzie poprzez:

- ocenę nowych wyzwań i zagrożeń,
- uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne,
- coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami. Ewaluacji podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów w oparciu o wyznaczone wskaźniki. Monitorowaniu podlegają wszystkie zadania zawarte w niniejszym programie.

8.1. Spis tabel i wykresów

Spis tabel	
Numer	Nazwa tabeli
1	Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Koneckiego w latach 2018-2020
2	Liczba wychowanków rodzin zastępczych na terenie Powiatu Koneckiego w latach 2018-2020
3	Poradnictwo specjalistyczne udzielane rodzinom zastępczym w latach 2018-2020
4	Wydatki na rodziny zastępcze w latach 2018-2020
5	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, które powróciły do

	rodzin naturalnych w latach 2018-2020
6	Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, zgłoszonych do Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach w latach 2018-2020
7	Przyczyny opuszczania placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018-2020
8	Przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych
9	Liczba osób usamodzielnianych w latach 2018-2020
10	Wydatki związane z rozpoczynaniem procesu usamodzielnienia przez wychowanków
11	Liczba rodzin z władzą rodzicielską ograniczoną poprzez nadzór kuratora sądowego
12	Liczba rodzin z nadzorem kuratora sądowego, wobec których toczy się postępowanie sądowe
13	Liczba rodzin objętych pomocą materialną w latach 2017 - 2019
14	Liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo –wychowawcze w latach 2017 – 2019
15	Limit zawodowych rodzin zastępczych w Powiecie Koneckim na lata 2021-2023
Numer	Nazwa wykresu
1	Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Koneckiego w latach 2018-2020.
2	Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Koneckiego przebywających na terenie innych Powiatów w latach 2018-2020.

IX. ZAKOŃCZENIE

„Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koneckim na lata 2021-2023” wyznacza kierunki działań, które zmierzają do wzmocnienia systemu pieczy zastępczej. Nadrzędnym celem wszystkich działań ukazanych w Programie jest zapewnienie dzieciom tymczasowej opieki i wychowania w pieczy zastępczej. Realizacja programu jest działaniem długookresowym, wymagającym zaangażowania i dużej odpowiedzialności ze strony wielu instytucji.

Powyższy program zakłada rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej, kładąc głównie nacisk na powstawanie rodzinnych form pieczy zastępczej.

Oczekiwanym rezultatem powyższego programu jest założenie wzrostu zainteresowania rodzinnymi formami pieczy zastępczej, a tym samym wzrost liczby kandydatów do tworzenia rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w tym pełniących funkcję pogotowia

rodzinnego. Osiągnięcie założonego rezultatu będzie możliwe poprzez promocję rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym.

Program zakłada ponadto integrację usamodzielnianych wychowanków ze środowiskiem i przygotowanie do samodzielnego życia, a także do pełnienia przez nich różnych samodzielnich ról społecznych.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi określony coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Na podstawie określonego w ww. programie limitu rodzin zastępczych zawierane są umowy o powierzeniu pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej.

Rada Powiatu w Końskich Uchwałą nr XXXVI/52/2017 z dnia 30 listopada 2017 roku uchwaliła „Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim na lata 2018-2020”, który realizowany był przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich.

Ponieważ konieczne jest opracowanie i przyjęcie programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Koneckim na kolejny okres tj. 2021-2023, podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.